

The Study of Project on Community Development Participation t at Mueang District Nakhon Ratchasima Province

Jakkrid Putburee¹, Bhawat Sawaengdi², Jinkamol Pensuk³, Prakrong Ngamchaiyaphum⁴, and Chonlawat Kimsua⁵

Political Science Program (B.Po.Sc), Nakhon Ratchasima Buddhist College, Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹E-mail: jakkrid2121@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2251-5247>

²E-mail: udomtheerakhun@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-9027-8884>

³E-mail: jinkamol@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6830-7403>

⁴E-mail: pagbungnana@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0545-3323>

⁵E-mail: chonlawat.kimsua@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3852-5799>

Received 25/02/2024

Revised 05/03/2024

Accepted 10/03/2024

Abstract

Background and Aims: Nakhon Ratchasima Buddhist College is involved in the community development project in Mueang Nakhon Ratchasima District. A budget has been set aside for the academic service project of Nakhon Ratchasima College of Science, Mahamakut Buddhist University. The project will run from May 1, 2023, to October 31, 2023. The initiative in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, aims to foster community development. The initiative aims to serve as a hub for the pursuit of academic knowledge in Buddhism and to offer Buddhist academic services to the community at large. Thus, the study's objectives were to: 1) investigate how the public and students in Mueang district, Nakhon Ratchasima province, participate in community development; 2) conduct research at Nakhon Ratchasima Buddhist College for the academic year 2023. 2) Examine respondents' attitudes regarding students' and individuals' involvement in community development. 3) Describe the relationship between the variables affecting students' and individuals' involvement in community development.

Methodology: Sixty students from the Nakhon Ratchasima Buddhist College, which is situated in the Mueang area of the province, made up the sample for this quantitative study. The mean, standard deviation, and percentages were the study's instruments.

Results: (1) The level of student and public participation in Nakhon Ratchasima Buddhist College-sponsored community development projects was significantly high; (2) the level of student and public participation in community development projects has encouraged people in societies was significantly high at the.05 level; and (3) there was a positive statistical correlation, at the.01 level, between critical success factors and people's participation in community development.

Conclusion: The research on a community development project in the province of Nakhon Ratchasima's Mueang District. The research team discovered that the project's participants were deeply committed to advancing community development in the province of Nakhon Ratchasima's Mueang District. Teachers, staff members, and students who offered academic services and expressed satisfaction with the initiative comprised the study's sample. Regarding the individuals involved in the project, they reported greater creativity and public spirit, which made them pleased.

Keywords: Student Participation; Community Development; Nakhon Ratchasima College of Science

การศึกษาโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

พระครูพิจิตรธรรมปคุณ (จักรกฤษณ์ พุฒบุรี), พระอุดมธีรคุณ (ภาวัต แสงวงศ์), พระมหาจิณกมล อภิรัตน์ (จิณกมล เป็นสุข), ประครอง งามชัยภูมิ, ชลวัฒน์ กิมซัว

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) สาขาวิชารัฐศาสตร์, วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา มหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: โครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการบริการวิชาการของวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา โดยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณประจำปี 2566 ซึ่งโครงการ ฯ อยู่ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ถึง 31 ตุลาคม พ.ศ. 2566 และโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา มีเป้าหมายสำคัญคือการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนอย่างกว้างขวางและเป็นศูนย์กลางแห่งการแสวงหาความรู้วิชาการพระพุทธศาสนา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษา กับชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษา กับชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษา กับชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากร คือ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ช่วงชั้นปีที่ 1 – 4 ภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาและหัวหน้าชุมชนที่เป็นชุมชนเป้าหมายในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา รวมทั้งหมด 150 คน กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาและผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 60 รูป/คน จากกลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษา ภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ทั้งหมด 4 ชั้นปีการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: ผลของการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า 1 การมีส่วนร่วมของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาเพื่อส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาอยู่ในระดับมาก 2 ด้านการมีส่วนร่วมของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาเพื่อส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และ 3 ด้านความสัมพันธ์ที่เป็นปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาในการพัฒนาชุมชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผล: การศึกษาโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา คณะผู้วิจัยพบว่าผู้มีส่วนร่วมกับโครงการ ฯ ได้มีส่วนร่วมอย่างมากในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา และอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ที่เข้าไปบริการวิชาการมีความพึงพอใจในโครงการ ส่วนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการต่างพากันมีความสุข และได้รับความคิดสร้างสรรค์มีจิตใจสาธารณะเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของนักศึกษา; การพัฒนาชุมชน; วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา

บทนำ

ปัจจุบันแนวทางการพัฒนาชุมชนคือหลักธรรมเรื่องความสามัคคี มีน้ำใจ สร้างสรรค์สังคม ด้วยการรวมพลังระหว่างประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ตลอดจนถึงนักเรียน นักศึกษา เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ให้น่าอยู่และส่งเสริมความร่มเย็นในชุมชนและสังคม การผสมผสานวิถีชีวิตของชุมชนให้เข้ากับความคิดทำให้สังคมไทยรู้สึกในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติ นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการภาครัฐและเอกชน และประชาชนทุกกลุ่มสามารถอุทิศตนเองเพื่อส่งเสริมความเจริญของประเทศชาติได้อย่างถูกต้อง องค์การสหประชาชาติ (UN. 1955: 6) ชุมชนของชาวไทยส่วนใหญ่มีที่ตั้งอยู่ในชนบทและหลักอยู่ในความความรับผิดชอบที่มีความเหมาะสมภายใต้ขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีความเป็นอิสระภายใต้หน่วยการปกครองท้องถิ่นภายใต้รัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช, 2560) โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีพันธกิจเกี่ยวกับหลักการจัดการบริการสาธารณะพื้นฐานภายใต้ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยแบ่งลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับขั้น โดยที่พันธกิจหลัก คือ การพัฒนาชุมชน เพื่อให้ประชาชนในสังคมได้รับคุณภาพชีวิตที่ดีตามสมควร ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนที่ดีสามารถทำได้หลากหลายแนวทาง เช่น 1) การทำให้ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ มีความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทุก ๆ คน 2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน และ 3) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามที่ Erwin (1976) ระบุ การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาหลักการ 3 ประการ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ และ ร่วมตัดสินใจ และ (Berkley, 1975, Erwin, 1976) กล่าวว่า หลักแนวคิดทฤษฎีของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ได้มีหลักการในทิศทางเดียวกันกับ Cohen & Uphoff, (1981; Huntington & Nelson, 1975) ซึ่งได้ระบุ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเรียงดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หลักการที่พัฒนากระบวนการของการตัดสินใจของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งประเด็นสำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนา คือ การกำหนดกลยุทธ์เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชนเพื่อการจัดลำดับความสำคัญ หลังจากนั้นชุมชนต้องวางนโยบายพัฒนาชุมชนโดยที่ประชาชนมีส่วนร่วม ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชน (Implementation) องค์ประกอบของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้นจะทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรบุคคล การบริหารการงานและการ ประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การพัฒนาชุมชน ผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ และเกิดประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและบุคคลในสังคมด้วย และ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการประเมินคุณภาพของการพัฒนาชุมชน และการประเมินผลสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ความเห็น ความชอบ และ ความคาดหวัง ซึ่งมีศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนภายในชุมชนได้

วิทยาลัยสันตสธรณ์นครราชสีมาเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งทางวิทยาลัยฯ ได้จัดโครงการพัฒนาชุมชนหลายโครงการ เช่น โครงการส่งเสริมศักยภาพชุมชน โครงการพัฒนาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โครงการอนามัยเจริญพันธุ์ และโครงการส่งเสริมชุมชนสีเขียว เป็นต้น การมีส่วนร่วมของนักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาจึงกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน โดยทุกโครงการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอยู่หลากหลายด้าน ได้แก่ 1) การจัดโครงการอย่าง

ต่อเนื่อง โดยที่กิจกรรมต้องพัฒนาประโยชน์แก่ประชาชนภายในชุมชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา กิจกรรมในแต่ละโครงการต้องให้ความรู้แก่ชาวชุมชนและเปิดรับข้อมูลจากประชาชนในชุมชนด้วย ทุกโครงการมีความเหมาะสมกับทุกชุมชน 2) การสื่อสาร การพัฒนาการสื่อสาร คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างวิทยาลัยศาสนศาสตร์กับประชาชนชุมชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา การติดต่อสื่อสารเพื่อให้ทำความเข้าใจกันอย่างถูกต้อง โดยรูปของการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นไปด้วยความสนิทใกล้ชิด โดยที่วิทยาลัยศาสนศาสตร์ในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนชุมชนอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย ด้วยสื่อหลากหลาย เช่น ไลน์กลุ่ม โทรศัพท์ และการพูดคุยกันผ่านระบบออนไลน์ รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากชาวชุมชน เปิดโอกาสให้ชาวชุมชนพูดคุยซักถามได้โดยตรง แง่ผลที่เกิดขึ้นให้ชาวชุมชนรับทราบอย่างสม่ำเสมอ 3) การสนับสนุนในการช่วยเหลือชุมชน นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาได้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนภายในชุมชนโดยวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาได้ดำเนินการจัดหาทรัพยากรบุคคล เช่น นักศึกษาและงบประมาณ เพื่อเข้าไปพัฒนาชุมชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็วในการบรรลุเป้าหมายต่อไป 4) ภาวะผู้นำหมาย นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาได้ขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและประชาชนภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา ทั้งที่เป็นพระภิกษุ สามเณร คฤหัสถ์หญิงและคฤหัสถ์ชาย และข้าราชการจากหน่วยงานเข้ามาเช่นอาคารของวิทยาลัยฯ ซึ่งติดเคียงกับวิทยาลัยศาสนศาสตร์ ด้วยเหตุนี้กิจกรรมได้กระตุ้น ชักจูงโน้มน้าวใจให้ประชาชนภายในชุมชนมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและเข้าร่วมกิจกรรมภายในโครงการของวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาอยู่เสมอ ซึ่งภาวะผู้นำต้องมีความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ยอมรับจากประชาชนในชุมชน ประชาชนในชุมชนต้องการยอมรับนับถือและพร้อมปฏิบัติตามผู้นำ และผู้นำต้องมีเวลาให้กับชุมชนอย่างเหมาะสม ดังนั้นความเป็นภาวะผู้นำต้องสามารถจูงใจให้ผู้คนภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน และเพื่อตอบสนองต่อโครงการจากทางวิทยาลัยฯ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมาด้วยความเต็มใจ อีกประการหนึ่งที่สำคัญมากภาวะผู้นำต้องเป็นแบบอย่างแห่งประชาธิปไตยเพื่อสร้างความมั่นใจและชอบธรรมให้กับชุมชน จึงจะสามารถเข้าใจปัญหาของชุมชนและเข้าใจสังคมรวมถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นอย่างดี 5) การจูงใจ หลักการจูงใจประชาชนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมาให้ในสิ่งที่ประชาชนชุมชนต้องการ เพื่อให้ให้นักศึกษาจากวิทยาลัยฯ สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในชุมชนเข้ามาเรียนรู้การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา นักศึกษาจากวิทยาลัยฯ และ ประชาชนส่งเสริมมีส่วนร่วมแล้วจะได้รับสิ่งที่ประชาชนต้องการแล้วชุมชนก็จะมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องด้วย โดยวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาให้งบประมาณพัฒนาชุมชน เช่น ถังขยะชุมชน อุปกรณ์ทำความสะอาดชุมชน เพื่อให้การอยู่ร่วมกันมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น 6) สร้างความไว้วางใจ ภายในชุมชน นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมากับชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา นักศึกษามีหน้าที่ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความร่วมมืออย่างมีความสุข ช่วยเหลือซึ่งเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เห็นใจกันซึ่งกันและกัน และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และรู้สึกยอมรับความคิดเห็นต่าง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพร้อมให้ความช่วยเหลือกัน ด้วยความเต็มใจ และ 7) การเปิดโอกาสแก่ประชาชนภายในชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์เข้าไปเปิดโอกาสชาวชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมาเพื่อเปิดโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเองว่าควรจะทำนงานในการพัฒนาชุมชนอย่างไร โดยที่นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาได้นำโครงการพัฒนาชุมชนเข้าเสนอให้กับผู้นำชุมชน โดย

กำหนดเป้าหมายของแต่ละโครงการกันเอง เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินโครงการไปพร้อม ๆ กับนักศึกษาที่เข้าไปเป็นจิตอาสา

สรุปนักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีวิทยาลัยศาสนศาสตร์ซึ่งมีตั้งอยู่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยมีชุมชนหลากหลายตั้งอยู่รอบ ๆ วิทยาลัย ฯ ซึ่งยังมีประเด็นให้ทำการศึกษาอยู่ในมุมมองด้านความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนกับการพัฒนาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษากับชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา
2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษากับประชาชนในชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนของนักศึกษากับชุมชนภายในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยได้มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี จากผลงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาการทำวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางและตัวอย่างในการวิจัยเรื่อง การศึกษามีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน 2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน มุ่งเน้นกระบวนการทัศน์ทางรัฐศาสตร์การปกครอง 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนมาเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดการมีส่วนร่วม

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจะต้องทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจ หรือพึงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้เกิดจากการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่เป้าหมาย ประชาชนในชุมชนทุกคนได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันวางแผน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ตลอดจนถึงการติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่พึงพอใจ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมในทุก ๆ มิติ และในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมติดตามผล

พระธวัชชัย สอนิธมโม วรรณนาวัน (2561: 10) กล่าวว่า การสร้างแนวคิดเพื่อส่งเสริมส่วนร่วมของประชาชนเป็นการขยายโอกาสให้คนในสังคมที่มีความแตกต่างได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมศักยภาพของแต่ละบุคคลเพื่อการสนับสนุนให้ชุมชนน่าอยู่ กิจกรรมต่าง ๆ ควรเข้ามามีส่วนสำคัญในการเรียนรู้การสร้างแนวความคิดร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ การพัฒนาส่งเสริมชุมชนด้วยแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขวางแผนปฏิบัติ คัดข้อเสนอแนะการร่วมกัน และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อนำไปสู่

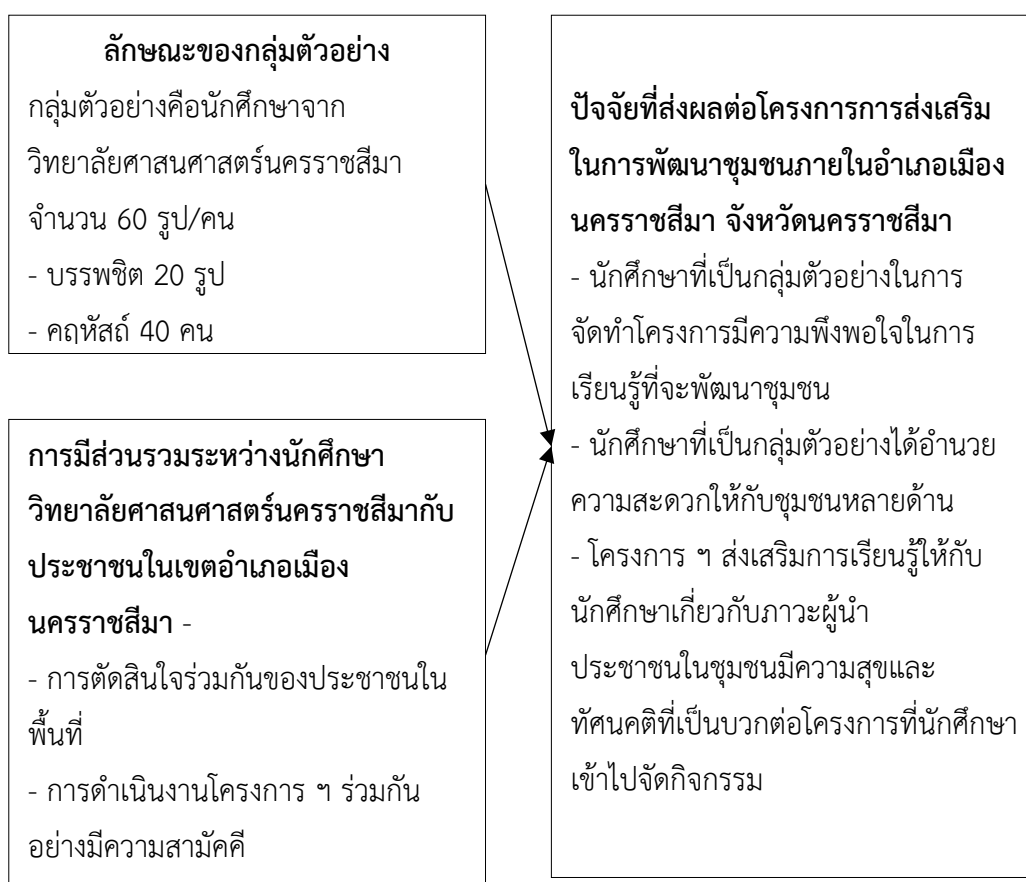
การปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน โครงการเพื่อจัดการกระบวนการทำงานที่สามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาต่อคุณภาพชีวิตและสังคม

ธวัช พุ่มดารา (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมแบบทางตรง หรือทางอ้อมในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ระดับของการมีส่วนร่วมจึงเริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การปรึกษาหารือประชาชน การเชิญประชาชนให้เข้าร่วมทำงาน ตลอดจนการให้อำนาจแก่ประชาชนในการตัดสินใจเรื่องหนึ่งเรื่องใด เพื่อให้การดำเนินการตอบสนองต่อความพึงพอใจของสมาชิกในสังคม ตลอดจนเป็นการสร้างการยอมรับแก่สมาชิกและยังสามารถเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิก

อัศรินทร์ อังสุวรรณวัฒนา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมคือการพัฒนาสังคมในชุมชนโดยรวบรวมปัญหาเพื่อการแก้ไขและร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมการจำเป็นต้องมีการประกาศเผยแพร่ข้อมูลแผนงานในการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการการแก้ไขเพื่อส่งเสริมการพัฒนารอบด้านจึงเป็นการสร้างสรรค์ความร่วมมือในการตัดสินใจ การศึกษาการพัฒนาชุมชนต้องมีแผนงานพัฒนาชุมชน ความสามัคคีเพื่อการคิด วิเคราะห์ และแบ่งปันสิ่งดี ๆ ร่วมกันในชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยออกแบบการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ คือ วิจัยเชิงปริมาณ Quantitative Research เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในโครงการ ฯ ของ อาจารย์ บุคลากร และ นิสิตนักศึกษา โดยมีกระบวนการศึกษาการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากร คือ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษาช่วงชั้นปีที่ 1 – 4 ภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาและหัวหน้าชุมชนที่อยู่ภายในชุมชนเป้าหมายในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา รวมทั้งหมด 150 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาและผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 60 รูป/คน จากกลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษาภายในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ทั้งหมด 4 ชั้นปีการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือการวิจัยที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม Questionnaire ที่ตั้งคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 3 ท่าน และผ่านกระบวนการทดลองใช้ (try out)

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แบ่งหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถาม และให้กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ ฯ ช่วยตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการ ฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเพื่อถามตอบการวิจัยด้วยการพูดแบ่งปันความคิดเห็น (Speaking Shares) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป คณะผู้วิจัยใช้ ค่าร้อยละ Percentage และค่าเฉลี่ย Mean และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าตามวิธีการดำเนินการศึกษาดังกล่าวมาในข้างต้น คณะผู้วิจัยรายงานผลการศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดดังต่อไปนี้ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาและประชาชนในชุมชนเป้าหมายในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาที่นักศึกษาได้เข้าไปจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา เช่น โครงการส่งเสริมการพัฒนาอนามัยชุมชน โครงการพัฒนาขยะสะอาด โครงการน้ำดื่มสะอาด เป็นต้น โดยการที่นักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ ฯ

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมในโครงการ ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.ด้านกำหนดการของโครงการ ฯ	4.08	0.61	มาก
2. ด้านทีมงานจากวิทยาลัย ฯ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม	4.30	0.60	มาก
3. ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ	4.17	0.56	มาก
รวม	4.18	0.49	มาก

ตามตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และ หัวหน้าชุมชน จำนวน 60 รูป/คน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) โดยวิเคราะห์ทุกด้านแล้ว อยู่ในระดับมาก โดยจัดลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านที่ 1 กำหนดการของโครงการ ฯ ด้านที่ 2 ทีมงานจากวิทยาลัย ฯ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม และ ด้านที่ 3 การประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมในโครงการ ฯ	$\bar{X}$	S.D.	ลำดับความพึงพอใจ
1. มีการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างทั่วถึง	4.23	0.61	5
2. มีช่องทางแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย	4.45	0.51	2
3. มีการอัปเดตข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เพจ Facebook	4.45	0.60	2
4. มีการให้บริหารวิชาการที่สร้างสรรค์	4.14	0.71	6
5. มีความเอาใจใส่ในการจัดโครงการอย่างเต็มที่	4.41	0.59	3
6. มีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำในการจัดโครงการ	4.41	0.59	3
7. มีอัยยาศัยระหว่างร่วมกิจกรรมในโครงการ	4.23	0.61	5
8. มีความสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี	4.36	0.58	4
9. มีความสะดวกรวดเร็วในการจัดโครงการ ฯ	4.36	0.58	4
10. มีขั้นตอนที่เข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากและซับซ้อน	4.59	0.67	1
รวม	4.36	0.53	

ตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ บุคลากร นิสิตนักศึกษา และหัวหน้าชุมชนของพื้นที่เป้าหมาย อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ อันดับ 1 มีค่า $\bar{X} = 4.59$ และ ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือ คือ อันดับ 6 มีค่า $\bar{X} = 4.14$

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์ในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ด้วยการจัดทำโครงการโครงการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.36 อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักศึกษาจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์ในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ด้วยการจัดทำโครงการโครงการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยเรียง 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย และด้านที่มากที่สุดลำดับที่หนึ่งคือ มีขั้นตอนที่เข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากและซับซ้อนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.59 อยู่ในระดับมาก รองลงมาลำดับที่ 2 ซึ่งมี 2 ด้าน คือ ด้านมีช่องทางแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย และ ด้านมีการอัปเดตข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เพจ

Facebook มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.45 อยู่ในระดับมาก ต่อมาลำดับที่ 3 คือ ด้านความเอาใจใส่ในการจัดโครงการ อย่างเต็มที่และด้านมีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำในการจัดโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.41 และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านมีการให้บริการวิชาการที่สร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ย 4.14 อยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาโครงการการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนภายในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา หลักการทำงานสำคัญของโครงการ คือ การส่งเสริมการพัฒนาชุมชน (Community-Driven Development) โดยวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาได้จัดสรรงบประมาณในการบริการชุมชน อาจารย์ บุคลากร และนิสิตนักศึกษา ร่วมมือกันเดินเข้าไปพบเจอประชาชนในชุมชนต่าง ๆ และขอความร่วมมือในการ พัฒนาชุมชน ด้วยเหตุนี้ อาจารย์ บุคลากร นิสิตนักศึกษา และ ผู้นำชุมชน จึงเป็นผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ดังกล่าว ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ ฯ เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการทำวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากทุกที่ย่อมมีต้องปัญหามากน้อยต่างกัน โครงการ ฯ จึงขอความร่วมมือจาก ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในชุมชนเพื่อร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาการขาดจิตสำนึก ปัญหาการขาดจิตสาธารณะ ปัญหาหน้าเฝ้า เป็นต้น

การศึกษการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยต้องการอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับผลการสำรวจความพึงพอใจที่ได้ จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ในประเด็นที่หลักที่น่าสนใจคือประเด็นความพึงพอใจที่มากที่สุด 3 ลำดับแรก ที่มีความสอดคล้องกับโครงสร้างการที่ 4 เกี่ยวขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านวิชาการประจำปี 2566 วิทยาลัยศา สนศาสตร์นครราชสีมา ภายใต้กำกับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยปฏิบัติ ซึ่งจากผลสำรวจความพึงพอใจ 3 ลำดับแรกมีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญมาก

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างการปฏิบัติงานด้านวิชาการประจำปี 2566 วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา

การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนที่ตื้นเขินจำเป็นต้องมีการวางแผนหรือเป้าหมายของการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาชุมชนจะต้องมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ที่สามารถปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยโครงการ ฯ จากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนเท่านั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา นำทีมโดยอาจารย์ บุคลากร นิสิตนักศึกษา และผู้นำชุมชน ร่วมมือกันจัดโครงการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ผลตอบรับออกมาดีมาก เนื่องจากโครงการได้บริการวิชาการและช่วยนำสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปให้ชุมชน เช่น ถังขยะ เครื่องกรอกน้ำในวัดและโรงเรียน โดยคาดหวังความเป็นไปของสังคมที่ยั่งยืนและน่าอยู่ ดังนั้นประชาชนในชุมชนเป้าหมายมีความพึงพอใจและยินดีต้อนรับการมาของโครงการ ฯ จากวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาประจำปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรปรับปรุงการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา กับชุมชนในด้านการตัดสินใจร่วมกันที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในโครงการ ฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และในประเด็นที่น้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมากเพื่อให้มีความยั่งยืนตลอดไป
2. ประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางตรงด้านการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ฯ ต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าว่าด้านอื่น ๆ จึงควรมีการส่งเสริมการพัฒนาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น
3. ควรพัฒนาการสื่อสารระหว่างนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา กับประชาชนในลักษณะสองทางให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โครงการพัฒนาชุมชนเป็นพันธกิจหลักในการบริการวิชาการของซึ่งวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาเป็นสาขาย่อยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เป็นโครงการ ฯ หลักของวิทยาลัย ฯ ทุกปีได้รับจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อทำโครงการ ฯ บริการวิชาการชุมชน จึงเสนอให้เพิ่มงบประมาณให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ส่งเสริมสังคมในทางที่เป็นประโยชน์
2. โครงการการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน ทางวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาต้องเน้นการมีส่วนร่วมของอาจารย์ นักศึกษา ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้เข้าร่วมโครงการ ฯ เพื่อบริการวิชาการ โดยเฉพาะด้านความรู้เกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมใช้ในรัฐธรรมนูญปี 60

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยการบริหารวิชาการด้านความรู้และศักยภาพเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง
2. ควรทำวิจัยการมีส่วนร่วมแบบผูกพันกับชุมชนที่มีหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย และวัด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธวัช พุ่มดารา.(2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาล
คลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ,มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- พระธวัชชัย สอนิธมโม วรณนาวิน. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขต เทศบาล
เมืองสระแก้ว. ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2560 (2560). Retrieved from:
https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1038&filename=index
- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน4จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยาลัราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระ
บรมราชูปถัมภ์
- อักรินทร์ อังกูรวงษ์วัฒนา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนการมีส่วนร่วมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ
ชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุพนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 3(2), 55-58.
- Berkley, G.E. (1975). *The Craft of Public Administration*. Boston: Allyn and Bacon.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure
for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee
Center for International Studies*. New York: Cornell University Press.
- Erwin, W. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta
G.: Georgia State University.
- Huntington, S. & Nelson, S. (1975). *No easy choice: political participation in developing
countries*. New York: Harvard University Press.
- UN Bureau of Social Affairs. (1955). *Social Progress Through Community Development*. New
York: The UN Publication.